

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş: 03.01.2025 ✓Accepted/Kabul: 02.04.2025

DOI: 10.30794/pausbed.1612506

Research Article/Araştırma Makalesi

Çiçek, A. (2025). "Mektupların Işığında Ferrièresli Lupus ve Karolenj Dünyası", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı 69, ss. 37-47.

MEKTUPLARIN IŞIĞINDA FERRIERESLİ LUPUS VE KAROLENJ DÜNYASI*

Atakan ÇİÇEK**

Öz

Tam adı Lupus Servatus olan Ferrières’li Lupus, 805 yılında Bavyeralı bir babanın ve Frank bir annenin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Erken yaşlarda Paris yakınındaki Ferrières manastırına öğrenci olarak verilmiştir. 862 yılına kadar geçen ömrü gerek edebî gerek idari anlamda bir hayli üretken geçmiştir. İlk önce Karolenj İmparatoru Ludovicus’un sonrasında da onun oğlu Batı Frankia Kralı Karl’ın danışma meclisinde yer almıştır. Hayatı süresince kaleme aldığı ve ona yazılan çok sayıda mektup günümüze ulaşmıştır. Bu mektuplar entelektüel, askeri, siyasi ve dini başta olmak üzere birçok farklı konudur. Karolenj İmparatorluğu’nun parçalanması ile sonuçlanan iç savaşta yer alan biri olması Lupus’un mektuplarını IX. yüzyıl Frankiası’nın anlaşılması için çok değerli bir eser haline getirmektedir. Ayrıca Orbais’li Godescalcus’un kader tartışması ve Viking Çağı’nın başlangıcı Lupus’un mektuplarının önemini arttırmaktadır. Çalışmada Lupus’un mektuplarından yola çıkılarak karakteri, ilişkileri ve IX. yüzyıldaki Karolenj İmparatorluğu’nun askeri, siyasi, entelektüel ve diplomatik durumunun anlaşılması amaçlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Lupus, Ferrières, Karolenj, Hümanizm.*

LUPUS OF FERRIERES AND THE CAROLINGIAN WORLD IN THE LIGHT OF LETTERS

Abstract

Lupus Servatus, also known as Lupus of Ferrières, was born in 805 to a Bavarian father and a Frankish mother. At an early age, he was sent to the monastery of Ferrières near Paris as a student. His life, which lasted until 862, was remarkably productive both in literary and administrative terms. He initially served in the advisory council of the Carolingian Emperor Louis the Pious and later in that of his son, Charles the Bald, King of West Francia. A substantial number of letters written by Lupus or addressed to him have survived to the present day, encompassing a wide range of topics, including intellectual, military, political, and religious matters. Lupus’ participation in the civil war that culminated in the fragmentation of the Carolingian Empire renders his letters invaluable sources for understanding 9th-century Francia. Moreover, his involvement in the predestination controversy led by Gottschalk of Orbais and the early Viking incursions further enhances the significance of his correspondence. This study aims to analyze Lupus’ letters to shed light on his character, relationships, and the socio-political and intellectual context of the Carolingian Empire during the 9th century.

Keywords: *Lupus, Ferrières, Carolingian, Humanism.*

*Bu çalışma Hacettepe Üniversitesi tarafından düzenlenen Orta Çağ ve Erken Modern Dönem Avrupa Tarihi Lisansüstü Öğrenci Sempozyumu’nda özet bildirisi olarak sunulmuştur.

**Arş. Gör. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Ortaçağ Anabilim Dalı, KIRŞEHİR.
e-posta: atakancicek094@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-6085-1355>)

1. GİRİŞ

Karolenj Rönesansı olarak bilinen dönem VIII. yüzyılda başlayarak devam eden yüzyılda Ortaçağ Avrupası'nda ciddi izler bırakmıştır. Bu dönemde mimari, kültürel, müzik, resim, hukuki ve dini anlamda kökten değişimler yaşanmıştır. Özellikle devlet yönetimine ait belgelerin artışı ve eser üretimine dair olumlu anlamda değişim gözlenmiştir. Büyük Karl'ın hükümdarlığında başlayıp büyüyen bu hareketin ilerlemesindeki en önemli araçlardan biri "Saray Okulu" olmuştur. Başta York'lu Alcuinus olmak üzere dönemin önde gelen alimleri bu okulda bir araya getirilmiştir. Bu okulun liderliğinde başlayan Karolenj Rönesansı IX. yüzyılda birçok din adamını etkilemiş ve yetiştirmiştir. (Genç, 2013: 213-240; Chazelle, 2011: 3; Trompf, 1973; McKitterick, 2005: 151-165.) Ferrièresli Lupus Servatus da bu isimler arasındadır. Ferrièresli Lupus IX. yüzyıl içerisinde Karolenj İmparatorluğu topraklarında bulunan binlerce din adamından biridir. Lupus farklı karakteri ile ön plana çıkmıştır. Öğrenme aşkına sahip biri olarak hareketli bir hayat sürmüştür. (Nusbaum, 1977: 20-48; Marshall, 1979b; Genç, 2013: 353-355.) Hayatı boyunca Lupus her zaman öğrenmeye, kendini geliştirmeye ve bir kütüphane yaratmaya çaba sarf etmiştir. İlerleyen yüzyıllarda ortaya çıkan bir terim olmasına rağmen hümanist bir anlayış gütmüştür. Lupus'un mektupları, Karolenj İmparatorluğu'nun entelektüel, dini, askeri ve sosyal yapısını anlamak için önemli bir kaynaktır. Bu yazışmalar hem onun kişisel özelliklerini hem de IX. yüzyıl Frankiası'nın genel atmosferini yansıtır.

1.1 Yeni Perspektiflerle Ferrièresli Lupus

Karolenj Rönesansı ve Lupus Servatus üzerine yapılan çalışmalar genelde onun edebi katkılarına, mektuplarındaki entelektüel detaylara ve siyasi-dini tartışmalara odaklanmıştır. Bu alandaki önemli araştırmalar, Lupus'un mektuplarını edebi ve dilbilimsel açıdan incelemiş, ancak kişisel ilişkileri ve dönemin politik atmosferiyle etkileşimini sınırlı ölçüde ele almıştır. Bu bağlamda, Ferrièresli Lupus gibi önemli bir figürün hem kişisel hem de toplumsal düzeydeki etkilerinin yeterince araştırılmadığı bir boşluk bulunmaktadır. Bu çalışma, Lupus'un çok yönlü bir karakter olarak entelektüel, askeri ve dini rollerdeki yerini derinlemesine ele alarak bu eksiklikleri gidermeyi hedefler. Ferrièresli Lupus'un mektupları, Karolenj İmparatorluğu'nun çöküş sürecine dair önemli bilgiler sunar. Ayrıca, bir din adamı olarak askeri görevleri ve entelektüel merakı, Ortaçağ'daki sosyal rollerin çeşitliliğini ve dönüşümünü anlamamıza yardımcı olur. Çalışma, Lupus'un yazıları aracılığıyla IX. yüzyıl Frankiası'nın siyasi, dini ve entelektüel yapısını analiz ederek, bu döneme dair yeni bir bakış açısı sunmayı amaçlar.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada literatür incelemesi yöntemi kullanılarak, Ferrières'li Lupus'un hayatı, faaliyetleri ve ilişkileri üzerine odaklanılmıştır. Çalışmada, nitel bir metodoloji benimsenmiş ve tarihsel bağlamda yazılı metinler üzerinden kapsamlı bir analiz gerçekleştirilmiştir. İnceleme, Lupus'un yazdığı ve onun hakkında yazılan kaynakların hem içerik hem de yöntemsel açıdan değerlendirilmesini içermektedir. Böylece, onun yaşadığı dönemin entelektüel, dini ve sosyal dinamiklerine katkısı ve çevresiyle olan etkileşimleri derinlemesine ele alınmıştır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, Ferrièresli Lupus'un hayatını ve Karolenj dünyasındaki yerini anlamak amacıyla nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırmanın temel kaynağı olarak, Lupus tarafından yazılan ve ona atfedilen 140'tan fazla mektup incelenmiştir. Bu mektuplar Monumenta Germaniae Historica serisinin 1925 yılına ait Latince edisyonu ve 1966 yılına ait Graydon W. Regenos'a ait İngilizce çevirisi karşılaştırmalı okunarak değerlendirilmiştir. Veriler, bu mektuplar içerik ve bağlam analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Mektuplar; Lupus'un entelektüel gelişime duyduğu ilgi, dini konulardaki düşünceleri, askeri hayattaki faaliyetleri ve siyasi ilişkileri bağlamlarında kategorize edilerek başlıklandırılmıştır. Her kategori Lupus'un dönemi ve karakteri hakkında daha geniş bir anlayış sunmak için analiz edilmiştir. Özellikle, mektupların dil ve üslup özellikleri, yazarın entelektüel merakını, dönemin olaylarına bakışını ve kişisel ilişkilerini anlamak için titizlikle incelenmiştir. Bu süreçte, metinlerden elde edilen bilgilerin doğrulanması ve bağlamsal ilişkilendirilmesi için dönemin diğer tarihsel ve edebi kaynaklarına başvurulmuştur. Elde edilen bulgular, Karolenj Rönesansı'nın entelektüel yaşamı üzerindeki etkilerini ve Lupus'un bu dönemdeki rolünü ortaya koymaktadır. Veriler hem nitel betimleme hem de karşılaştırmalı analiz yöntemleriyle işlenmiş ve bu analizler sonucunda, çalışmanın hedeflerini destekleyen çıkarımlar yapılmıştır.

3. FERRIERESLİ LUPUS KİMDİR?

Tam adı Lupus Servatus olan Ferrieres'li Lupus, 805 yılında Batı Frankia'da (Günümüz Fransası) Sens şehrinde Bavyalı bir babanın ve Frank bir annenin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Çocukluğu hakkında pek bilgi sahibi olunmasa da Adalbertus ve Aldricus, erken çocukluk yıllarında Lupus'a yol göstermiştir. Özellikle Aldricus'un Lupus için önemini mektuplarında ona Usta ve Koruyucu Baba anlamlarına gelen Dominus ac Nutritor ifadesinden anlamaktayız. Aslında Lupus'un mektuplarında okuyuculara sunduğu ben anlatısı örneklerinin en temellerinden biri budur. Manastırda aldığı çeşitli eğitimler içerisinde Lupus'un retorik ve gramer alanında kendini geliştirdiği bilinmektedir. Bu derslere ek olarak gençlik yıllarında okumayı çok sevdiği ve gerek dönem literatürü ve gerek Hristiyan literatürüne ait derin bir okuma yapmıştır. Ferrieres'te geçirdiği yılların ardından hocası Aldricus tarafından Fulda Manastırı'na Hrabanus Maurus'un yanına yollanmıştır. Fulda'da geçirdiği yıllarda Büyük Karl'ın en yakın danışmanlarından olan ve *Vita Karoli Magni (Büyük Karl'ın Hayatı)* adlı biyografisini yazan Einhardus ile yakınlık kurmasını sağlamıştır. (Einhardus, 1966; Einhardus, 2024; Pertz & Waitz, 1905.) Nitekim ikisi arasındaki ilişkinin derinliği Lupus'un mektubunda Einhardus'a "Sevgili Ustam Einhardus'a" şeklinde hitap etmesinden anlaşılmaktadır. (Regenos, 1966: VII-VIII.) Lupus, Ferrieres'e 836 yılında dönmüştür. Bu tarihten itibaren farklı kademelerde Ferrieres Manastırı'nda hayatını sürdürmüştür. Bu görevi esnasında İmparator Dindar Ludovicus ve eşi Luditha'nın de bulunduğu meclislere katılma imkânına ve Karolenj Hanedanı ile ilişki kurma şansına sahip olmuştur. (Bjork, 2010: 1058; Genç, 2012: 222; Jackson, 1912; Heikkinen, 2014; Klais, 1993: 211-212; Laistner, 1924; Noble, 1998: 232-234; Regenos, 1966: VII-VIII; Steckel, 2011: 405-407.)

Lupus, 840 yılında Başrahip Odo'nun iç savaşta Batı Frankia Kralı Karl'ı değil de abisi ve rakibi İmparator Lothar'ı desteklemesi nedeniyle görevden alınması üzerine Ferrieres Manastırı'nın başına geçmiştir. Görevi aldığı bu yıllar Karolenj dünyasının bir kaosa sürüklendiği yıllardır. İmparator Dindar Ludovicus hayatını kaybetmiştir ve hayattaki üç oğlu Karl, Ludovicus ve Lothar bir taht savaşına girişmiştir. Bu durumda Karl'ı destekleyen Lupus askeri seferlere de katılarak elçiliğini yapmıştır. Bu seferlerde din adamı olmasının yanısıra askeri lider vasfını da taşımıştır. 862 yılına kadar askeri görevlerden kaçarak hayatını dine ve öğrenmeye adanmış bir kişiliği olmuştur. Sürekli kendini geliştirmeye çalışmış ve mektuplarında bile akademik tartışmalara girişmiştir. (Bjork, 2010: 1058; Heikkinen, 2014; Laistner, 1924; Marshall, 1979a; Noble, 1998: 232-234; Regenos, 1966: VII-VIII; Steckel, 2011: 405-407.) Hincmarus ile yakın ilişkisi Orbais'li Godescalcus'un kader tartışmasının doğrudan merkezinde yer almasını sağlamıştır. (Moesch, 2019: 135-140; Regenos, 1966: 94-98; Thompson, 2014: 10-16.) Bu durum Lupus kaleme aldığı eserlere de yansımıştır. Lupus'un farklı görevler üstlendiği hayatında yazdığı eserler ile dini çalışmalara katkıda bulunmuştur. Eserlerinden ikisi hagiografik çalışmalardır. Azizlerin hayatını anlattığı eserler *Vita Wigberti (Wigbertus'un Hayatı)* (Hold-Egger, 1887.) ve *Vita Maximini (Maximinus'un Hayatı)* (Krusch, 1896.) isimlerini taşımaktadır. Üçüncü ve bilinen son eseri *De Tribus Quaestionibus (Üç Konuda Sorgulama Üzerine)*'da (Lupus, 1852.) ise kendi döneminin önemli tartışması olan özgür irade ve kader anlayışının çatışması (Gillis, 2017.) ile ilgili sorulara verdiği cevapları içermektedir. (Regenos, 1966: VIII-IX.)

4. BULGULAR

4.1 Lupus'un Mektupları

Lupus'un anlaşılması için en önemli malzeme onun mektupları olarak öne çıkmaktadır. Çünkü Lupus'un sahip olduğu entelektüel merak onun birçok insan ile farklı konularda yazışmasına sebebiyet vermiştir. Bu iletişim hattı sayesinde Lupus'tan geriye 140'tan fazla mektup kalmıştır. (Dümmler ve Perels, 1925: 1-126; Jackson, 1912; Marshall, 1979b.) Birçok farklı konuda ve amaçla yazılan bu mektuplarda Lupus ile Karolenj dünyasının anlaşılması için mektupların kategorize edilmesi yararlı olacaktır.

4.1.1 Entelektüel Hayat ile İlgili Mektuplar

Lupus'un mektuplarında dikkat çeken ilk nokta entelektüel merakıdır. Bu entelektüel merak kütüphane oluşturma arzusu, gramer ve retorik açısından kendini geliştirme isteği, akademik çalışmalar ortaya koyma ve editörlük yapma yeteneği olarak kendini göstermiştir. Yazdığı birçok mektupta okuduğu ya da okumak istediği kitaplardan sıklıkla bahsetmektedir. Kendi kütüphanesine katmak için kitap isteğini dile getirdiği birçok mektup günümüze ulaşmıştır. Örneğin; bir numaralı mektubunda Einhardus ile olan haberleşmesinde entelektüel birçok

konuyu tartışmaktadır. (Dümmeler ve Perels, 1925: 7-9; Genç, 2012: 277 Regenos, 1966: 1-3.) Bunların başında gramer ve retorik sayılabilir. Bir gramer öğretmeni bulduğunu ve dil konusundaki yeteneğini bu sayede gramerden retorik alanına doğru ilerletmeyi umduğunu Einhardus'a yazdığı mektupta dile getirmektedir. Buradan hareketle Lupus'un kendisini hem yazım hem de hitabet konusunda geliştirmek için çaba sarf ettiği görülmektedir. Aynı mektubun ilerleyen kısımlarında öğreniminde kullanmak için Einhardus'ın kütüphanesinden bazı kitaplar istemektedir. İsteddiği kitapların yazarlarının başında Cicero gelmektedir. Retorik konusundaki ustalığı ve Latince'ye olan olağanüstü hâkimiyeti ile bilinen Cicero, Lupus'un örnek aldığı ve eğitiminde kullandığı yazarlardan biridir. Bunu mektuplarında yaptığı Cicero anlatıları sayesinde anlayabiliriz. Einhardus ile olan mektuplaşmalarında din dışındaki temel konunun her zaman entelektüel aktiviteler olduğu göze çarpmaktadır. Yalnızca Einhardus ile değil diğer din adamlarıyla da benzer yazışmalara rastlanmaktadır. Aziz Alban Manastırı'nın keşişlerinden biri olan Altuin'e yazdığı sekiz, dokuz ve yirmi bir numaralı mektuplar uzunca bir gramer değerlendirmesi barındırmaktadır. (Dümmeler ve Perels, 1925: 19-20, 26-28, 33, 42-44; Genç, 2012: 277; Klais, 1993: 213-216; Moesch, 2019: 225; Regenos, 1966: 21-27, 35-37; Thompson, 2014: 7-11.)

Bu mektuplardaki konulardan biri Latince'de bulunan kelimelerin telaffuzundaki farklılıklar ve benzerliklerdir. Mektuplar ilerledikçe tartışmanın yalnızca burada kalmadığını ve Latince'de bulunan kelimelerin etimolojik kökenleri arasında arkadaşları ile fikir alışverişi yaptığı görülmektedir. Bu konuşmalar esnasında başta İncil olmak üzere birçok farklı eserden alıntılar yapmaktadır. Bu açıdan Lupus'u Karolenj dünyasının en önde gelen filolog olarak nitelendirmek yanlış olmaz. Latin dilinin inceliklerini öğrenmek ve onu iyi kullanmak yüzyıllardır üstüne düşülen bir meziyettir. Ama Lupus'un dile filolojik bir yaklaşım sergilemesi onu şahsına münhasır biri olarak çıkarmaktadır. (Bischoff, 2007:122-123; Jackson, 1912; Pieniadz, 2023.) Diğer bir yandan Lupus'un mektupları onun bu entelektüel tartışmalardan ve kendisini geliştirmekten ne derece haz duyduğunu göstermektedir. (Bischoff, 2007: 122-123; Dümmeler ve Perels, 1925: 19-20, 26-28, 33, 42-44; Manitius, 1893: 313-320; Noble, 1998: 234-235; Regenos, 1966: 21-27, 35-37.)

Yirmi numaralı mektup farklı bir entelektüel tartışmayı barındırmaktadır. Mektup çok kısa olmasına rağmen amacını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu mektuba göre Lupus'un Jonas adlı rahip bir arkadaşını adını bilmediğimiz bir eser yazmıştır. Muhtemelen birine takdim edeceği bu eseri incelemesi ve gerekli düzeltmeleri yani editörlüğünü yapması için Lupus'a yollamıştır. (Dümmeler ve Perels, 1925: 19-20, 33; Regenos, 1966: 35-37.) Lupus da bu mektubunda eserin gayet iyi olduğunu ve herhangi bir düzeltmeye ihtiyaç duymadığını belirtmektedir. Bu mektup bizim iki önemli noktayı anlamamızı sağlamaktadır. Birinci olarak Lupus ve çevresindeki insanların kurduğu bir entelektüel ağ olduğudur. Bu ağ birbirleri arasında istedikleri kitapların ve hatta yazdıkları eserlerin dolaşımının sağlanabildiği bir ilişki ağıdır. Nitekim buradan hareketle Karolenj Rönesansı olarak nitelendirilen aydınlanma döneminin Frankia merkezli olarak Avrupa anakarasında ciddi bir akademik birikimin oluşmasının sağlandığı söylenebilir. İkinci nokta ise Lupus'un bu mektubu 837 yılında henüz 32 yaşında iken yazdığı gerçeğidir. Bu kadar genç bir yaşta Lupus'un editörlük yapması, bu konuda başvurulacak seviyede bir güven ve itibar sahibi olduğunu göstermektedir. (Costambeys ve Innes ve Mclean, 2011: 152; Dümmeler ve Perels, 1925: 19-20, 33; Genç, 2012: 296-297; Laistner, 1924; Manitius, 1893: 313-320; Noble, 1998: 232-250. Regenos, 1966: 35-37; Thompson, 2014: 1-3;

Otuz beş numaralı mektup yine Lupus'un entelektüel alışkanlıkları ve Karolenj dünyasındaki kütüphane faaliyetleri hakkında bize bilgi vermektedir. (Regenos, 1966: 51-52; Dümmeler ve Perels, 1925: 80-81.) Mektup askerî açıdan bölümler barındırmakla birlikte mektubun ilerleyen kısımlarında Suetonius Tranquillus'un *De Vita Caesarum* (Kayzarlara Hayatı) adlı eserinin bahsi geçmektedir. (Tranquillus, 2019.) Lupus, arkadaşından kopyalayabilmesi için manastırlarında bulunan kitabı istemektedir. Bu bize Karolenj dünyasında kişisel kütüphanelerin geliştirilmesi için neler yapıldığının bir özetini sunmaktadır. Normal şartlarda güven meselesi üzerine kurulu bir şekilde eserler manastırlara yollanmakta ve orada bizzat ya da görevli kişilerce kopyalanmaktadır. Ancak kendi kütüphanesini kurma aşkıyla Lupus'un bizzat çabalaması onun bilgiye ve kitaplara olan bağlılığını göstermektedir. Aynı tip bir konuşma elli üç ve elli dört numaralı (Dümmeler ve Perels, 1925: 24, 53-54; Passalacqua, 1996; Pellegrin, 1957; Regenos, 1966: 70-72.) mektuplarda Boethius'un yorumlarının bulunduğu Cicero'nun *Topica* (Konular/Başlıklar) (Cicero, 2007.) eseri ve altmış dokuz numaralı mektupta da yine Cicero'nun *Aratea* (Cicero'nun yaptığı Aratus'un Phenomena Çevirisi) (Dolan, 2017, 129; Marshall, 1979b.) eseri hakkında da yapılmıştır. (Dümmeler ve Perels, 1925: 66-67; Genç, 2012, 298; Marshall, 1979b; Regenos, 1966: 81.) Bir mektupta kopyalamak için eser

isterken diğer bir mektupta elinde olan eksik eseri tamamlamak için Lupus diğer manastırlardan din adamları ile süregelen mektuplaşmalar içinde girmiştir. Lupus'un mektuplarındaki entelektüel merakı bize onun kendi kütüphanesini oluşturmak için yanıp tutuşan, öğrenmeyi ve keşfetmeyi seven, araştırmacı bir insan olduğunu ortaya koymaktadır. Karolenj Rönesansı denilen Büyük Karl dönemi ilim faaliyetlerinin ikinci nesil bir temsilcisi ve kendine özgü bir âlim olarak Lupus'u ele alabiliriz. (Beeson, 1948; Costambeys ve Innes ve Mclean, 2011, s. 152; Dümmler ve Perels, 1925: 66-67, 80-81. Gariepy, 1968; Genç, 2012: 296-297; Laistner, 1924; Manitius, 1893: 313-320; Noble, 1998: 232-250; Regenos, 1966: 51-52, 81.)

4.1.2 Askeri Görevler ile İlgili Mektuplar

Karolenj İmparatorluğu'nun gelişmesi ve devamında Büyük Karl döneminde İmparatorluk unvanını alarak Batı Hristiyanlığının siyasi lider olması Frankia topraklarında dengelerin değişmesine neden olmuştur. Büyük Karl, kendi yönetimi altında olan bölgelerde kilise ve manastırlarda bulunan din adamlarına üstün yetkiler vermiştir. Ayrıca bu dini yapılar çok geniş arazilere ve bu sayede yüksek ekonomik getirilere sahiplerdir. Devletin üstüne kurulduğu siyasi ve dini temele göre bu kurumlarda göreve sahip bazı din adamlarından asker ve hatta seferlerde komutan olarak hizmet etmesi istenmiştir. Lupus da bu tip din adamlarından biridir. Haliyle Lupus, hayatının belli bir döneminde askeri görevler almak zorunda kalmıştır. Sahip olduğu askeri görevleri mektuplarında sıkça konu edinmiştir. Ayrıca bu durum onu yaşanan siyasi çatışmalarda bir taraf haline getirmiştir. Bu bağlamda mektuplarında elçilik görevi, siyasi ilişkileri ve komutanlık vasfı açısından bilgiler aktarılmıştır. (Duckett, 1988: 183; Jackson, 1912; Lynch, 2014: 91-92.)

Lupus'un Batı Frankia Kralı Karl ile olan yakınlığı, bölgesel olayları doğrudan etkilemiştir. Bu dönemde Akitanya, Kral Karl'ın sorunlarının başında gelmektedir. 838 yılında, İmparator Ludovicus'un oğlu Akitanya Kralı Pepin'in ölümü üzerine yerine oğlu II. Pepin geçmiştir. Ancak, Ludovicus'un krallığı oğlu Karl'a tahsis etmesi nedeniyle bölgede bir yönetim belirsizliği oluşmuştur. Akitanya soyluları, II. Pepin'i, kralları olarak kabul etmişlerdir. Ama Ludovicus gönderdiği ordu ile şiddet yoluyla bu itaatsizliği bastırmaya çalışmıştır. 840 yılında İmparator Ludovicus'un ölümü ile hayatta kalan oğullar bir taht mücadelesine girişmiştir. Bu durum Akitanya'da 864'te II. Pepin'in ölümüne dek devam eden bir sorun haline gelmiştir. Karl'ın ordularının bir kısmı her zaman Akitanya'da tam hakimiyeti sağlamak için çaba harcamıştır. Lupus da zaman zaman bu orduda yerini alan, askerleri bulunan bir komutan görevini üstlenmiştir. Mektuplar onun bu görevi algıladığını ve Karolenj iç savaşındaki rolünü açıklamaktadır. (Davy, 2005; Moesch, 2019: 225; Nelson, 1992:102-104; Noble, 1998: 232-250; Steckel, 2011: 377-380.)

Lupus on dört ve on beş numaralı mektuplarda Kral Karl'ın danışmanı Ludovicus ile görüşmektedir. 840 yılına denk gelen bu mektuplaşmadan Lupus'un iç savaş esnasında Akitanya'da hâkimiyeti sağlamaya çalışan Batı Frankia ordusunda görev yaptığı anlaşılmaktadır. Lupus kendi beyanına göre hastalanınca cephe dışına gönderilmiştir. Nitekim mektupta da Lupus, Ludovicus'e dert yanmıştır. Hastalandığını ve haliyle savaşamayacağını belirtmiştir. (Dümmler ve Perels, 1925: 31; Regenos, 1966: 31-32.) On yedinci mektupta ise Akitanya'da bulunan ordular hakkında bilgiler paylaşılmaktadır. Akitanya'da kontrolün sağlanabilmesi için ordular üçe bölünmüş ve farklı yerlerde konumlandırılmıştır. Otuz beş ve otuz altıncı mektuplar askeri görevi esnasında Lupus'un ciddi durumlar ile karşı karşıya kaldığını göstermektedir. Bu mektuplarda ölümden döndüğünü ve kurtulmasını Tanrı'nın sağladığını arkadaşlarına yazmıştır. Bu mektuplardan Lupus'un kaçırıldığını ve fidye için esir tutulduğu öğrenilmektedir. Sonrasında bir şekilde kaçtığını ve kurtulduğunu belirten Lupus mektuplarda ayrıntı vermekten kaçınmıştır. Aslında Lupus'un bir din adamı olarak asker olmaya alışamamış görünmektedir. Savaşmak üzere değil ibadet için eğitilmiş olan Lupus askerliğe uygun değildir. Buna rağmen görevini yapmak zorundadır. Bundan dolayı mümkün olduğunca kibar, Kral Karl'ı kendisine karşı döndürmeyecek şekilde askeri görevlerden kurtulmaya çalışır gibi gözükmektedir. (Davy, 2005; Dümmler ve Perels, 1925: 31; Nelson, 1992: 121; Regenos, 1966: 31-32.)

Bir başka mektubunda da ekonomik olarak buna katlanamadığını belirtmektedir. Kırk beş numaralı mektupta "son Akitanya seferinde her şeyimi kaybettim" diye yazmaktadır. (Dümmler ve Perels, 1925: 39-41; Regenos, 1966: 61-63.) 840 yılında hastalığını bahane ederek askeri görevlerinden kurtulmaya çalışmasının işe yaramadığını da bu mektup sayesinde görmüş oluyoruz. 849 yılında Rahip Pardulus'a yazdığı yetmiş iki numaralı mektupta "Ne düşmana saldırmayı ne düşmanın saldırısını önlemeyi ne de piyade ve atlıların görevlerini öğrendim. Ne yazık ki

Kral sadece askere ihtiyaç duymuyor. Eğer sefer başlarsa, gerekliyse sana yalvarıyorum. Hincmarus'dan mevkime ve görevlerime saygı duyulmasını iste. Çalışmalara az da olsa saygı duyduğu için buna karşı çıkmayacaktır.” cümlelerini kaleme almıştır. (Dümmeler ve Perels, 1925: 68-69; Regenos, 1966: 83-84.) Akitanya seferiyle ilgili ilk mektubun 840 yılına ait olduğu düşünüldüğünde bu mektuptan Lupus'un tam dokuz yıldır aralıklı olarak Akitanya ordusunda görevlendirildiği anlaşılmaktadır. Entelektüel hayatını her zaman öncelik olarak belirleyen ve savaş sanatı konusunda bilgisiz bir insan olan Lupus'un neler hissettiğini anlamak zor değildir. Manevi ve maddi olarak bir tükenmişlik hissetmekte ve askeri işi bir angarya olarak görmektedir. Artık sona çare olarak arkadaşlarını araya sokarak Kral Karl'ı ikna etmeye ve görevinden azline uğraşmaktadır. Bu çabalarının sonuç vermediği ya da ilerleyen zamanlarda tekrar askeri göreve çağrıldığı söylenebilir. Çünkü son mektuptan sonra 861 yılına kadar askeri görevlerden pek bahis geçmez. Ancak yüz on iki numaralı mektupta Lupus yönettiği adamlardan ve barbarları ezmekten bahsetmektedir. Açık ki Viking saldırılarına karşı oluşturulan güçlerden birinin başında Lupus da vardır. (Dümmeler ve Perels, 1925: 98; Regenos, 1966: 129-130.)

4.1.3 Kader Tartışmalı Mektuplar

Dine adanmışlık Lupus'un hayatındaki önemli bir amaç olarak öne çıkmaktadır. Din adamı kimliği ise onu dini tartışmaların tarafı yapmış ve akademik kişiliği onu belli tartışmalara çekmiştir. Bu açıdan kader tartışması bağlamında mektupları ve hatta kaleme aldığı eserler bir hayli önemlidir. Öyleki 850'li yıllarda Lupus'un askeri görevden uzaklaşmasının nedeni aynı sürece denk gelen “Kader” tartışması olabilir. Orbais'li Godescalcus'un ortaya attığı kader tartışması 850'li yıllarda Frank dini hayatını ciddi anlamda etkilemiştir. Aslında Godescalcus'un fikirleri Aziz Augustinus'a dayanmaktadır. *De Praedestinatione Sanctorum (Azizlerin Kader Anlayışı Üzerine)* adlı eserde: “Kader sayesinde Tanrı kişinin ne yapacağını bilir. Çünkü o yazılagelmiştir.” (Augustine, 2001: 241; Augustinus, 1865.) cümlesi ve eserindeki yorumlar bazı din adamlarında farklı yorumlamalara yol açmıştır. Bir kader söz konusu ise yaptığımız iyi ve kötü eylemlerden nasıl sorumlu olabiliriz? Eğer iyi ve kötü temelli insanlar varsa biz neyin sınavını veriyoruz? gibi sorular ortaya çıkmıştır. Bu noktada Godescalcus'a göre Tanrı herkesi değil bir kısım insanları kurtaracaktır. İsa, o çarmıhta tüm insanlık için değil seçilen insanlar için kendini feda etmiştir. Tanrı bazı insanların işlediği günahlardan ötürü lanetleneceğini bilmektedir. (Bjork, 2010: 731; Cappuyns, 1929; Contreni, 2014; Genç, 2012: 296-297; Gumerlock, 2007; Nineham, 1989; Thompson, 2014: 10-16.)

Godescalcus'un bu fikirleri Karolenj dünyasında büyük bir tartışma doğurmuştur. Reims'li Hincmarus Batı Hristiyanlığını savunan kişi olarak bu tartışmalara Godescalcus karşısında liderlik etmiştir. Lupus da Hincmarus'ın yakın arkadaşı olarak bu tartışmaya dahil olmuştur. Günümüze ulaşan mektuplarından yalnızca ikisi kader tartışması ile alakalı olmasına karşın bu mektuplar en uzun mektuplardır. Hincmarus ile Lupus arasında kader tartışması hakkında sayfalarca mektuplaşma yaşanmıştır. Bu dahi Lupus'a ne kadar değer verildiğini göstermektedir. Dini alandaki önde gelen tartışmalardan birinde Lupus ilk başvuru isimlerinden biridir. (Bolton, 1977; Cappuyns, 1929; Contreni, 2014; Davy, 2005; Dümmeler ve Perels, 1925: 36-39; Genç, 2012: 296-297; Gillis, 2017, s. 158; Moesch, 2019: 135-140; Regenos, 1966: 94-98; Thompson, 2014: 10-16.)

4.1.4 Siyasi Mektuplar

Sahip olduğu bilgi birikimi, makamı ve görevleri sayesinde Lupus hayatı süresince birçok kişiyle tanışmıştır. Bunlar arasında önemli din adamları, soylular ve hatta kral ve kraliçeler dahi vardır. (Nusbaum, 1977: 69-75; Jackson, 1912.) Bu durum siyasi ilişkiler, kişisel çıkarlar ve gelecek hedefleri bağlamında Lupus'un mektuplarına yansımıştır. Bu durum kaçınılmaz bir şekilde mektuplarına yansımıştır. Mektuplarında hâkim gücü elinde bulunduran kişilerle iyi geçinmeye çalıştığı öne çıkmaktadır. İlk olarak on bir numaralı mektupta İmparator Ludovicus ve İmparatoriçe Luditha ile görüştüğünden bahsetmektedir. (Regenos, 1966: 28-29; Dümmeler ve Perels, 1925: 17-18.) On altı numaralı mektupta ise İmparatora olan sadakatinden bahsetmektedir. (Regenos, 1966: 32-33; Dümmeler ve Perels, 1925: 32.) Mektuplarında İmparator Ludovicus'e ve devamında oğlu Kral Karl'a duyduğu sadakat kendini yoğun bir şekilde hissettirmektedir. Bahsedilen mektubun Ludovicus'in hayat veda ettiği 840 yılında ve tam da hayata veda ettiği dönemde yazılması da manidardır. Nitekim yirmi iki numaralı mektup Lupus'un niyetini belli etmektedir. Lupus'un, mektuplarında üst düzey figürlerle ilişkilerini güçlendirmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Öyle ki ölmek üzere olan İmparator'a sadakate dair bir mektup yazarak yerini korumaya çalışmaktadır. Çünkü yirmi iki numaralı mektupta henüz 20 yaşını bitirmemiş siyasi hiçbir başarısı olmayan ve

hayatı boyunca babası tarafından korunan ve babasının uğruna ülkeyi üç ayrı iç savaşa sürüklediği Kral Karl'a şu cümleleri yazmaktadır. "Elbette senin tüm insanlar tarafından neden sevilmen gerektiği açıkça ortadadır. Bu benim yeteneğim, kapasitem ve bilgim dışımdır. Ben sana sadığım." (Dümmler ve Perels, 1925: 47; Regenos, 1966: 37-38.) Bu mektup alıntıda da yer aldığı gibi Karl'a karşı açık ve nedensiz övgülerden geçilmemektedir. Bu mektup sayesinde Lupus'un makam ve mevkisini sağlama almak için abartılı yalakalıklardan kaçınmayan biri olduğunu anlamaktayız.

Lupus'un, Karl'a öğütler içeren mektuplarının olduğu da göze çarpmaktadır. Otuz bir ve otuz yedi numaralı mektuplar bunun en önde gelen örnekleridir. (Dümmler ve Perels, 1925: 63-65, 82-83; Regenos, 1966: 47-49, 53-55.) Ülkeyi nasıl yönetmesi, otoriteyi nasıl sağlaması gerektiğine dair tavsiyelerini dini alıntılar eşliğinde Karl'a yazmaktadır. Karl'ın, Lupus ile arasına bir mesafe koyduğu ve Lupus'un Karl ile daha yakın ilişkiler kurmaya çalıştığı mektuplarına bakılarak söylenebilir. Çünkü ülkeyi nasıl yönetmesi gerektiğine dair uzun uzun anlatmaktadır. Ama mektupları doğrudan Karl'a dahi yazamamakta ve Karl'ın Başdanışmanı Ludovicus'a yazmaktadır. Nitekim Kral Karl ile ilişkisinin çok da iyi olmadığı buradan hareketle ileri sürülebilir. (Airlie, 2020: 178.)

Karl ile arasındaki ilişkinin kopuk ve uzak olduğunu gösteren en önemli olay Aziz Iudocus'un mezarı tartışmasıdır. Aziz Iudocus olarak da bilinen bu şahsiyet tam doğum tarihi bilinmese de 668 yılında hayata veda ettiği düşünülmektedir. Bretonya Kralı'nın oğlu olmasına rağmen unvanını ve servetini terk ederek Roma'ya gidip hacı olmuştur. Ardından Ponthieu yakınlarında inzivaya çekilip kendini dine adamıştır. (Dümmler ve Perels, 1925: 63-65, 82-83; Regenos, 1966: 47-49, 53-55.) Ölümünün ardından bedeninin çürümediği ve hatta saçının sakalının uzadığı belirtilmektedir. Bu özellikler neticesinde Aziz ilan edilmiştir. Büyük Karl döneminde Aziz Iudocus'un mezarıyla ilgilenilmesi görevi Alcuinus'a devredilmiştir. (Farmer, 1992: 272.) Dindar Ludovicus döneminde ise Aziz Iudocus'un mezarı korunması amacıyla Ferrieres Manastırı'na verilmiştir. 829 yılından sonraki süreçte zamanı tam bilinmemekle birlikte bu manastırdan alınıp başka bir yere nakledilmiştir. 840'lı yılların başından itibaren Lupus, Aziz Iudocus'un mezarının yeniden Ferrieres Manastırı'na kazandırılması konusuna kendini adamıştır. Haliyle Lupus başta Kral Karl ve Başdanışmanı Ludovicus olmak üzere birçok kişi ile mektuplaşmıştır. Lupus bu hayalini gerçeğe çevirmek için yaklaşık on beş yıl süren bir mücadele vermiştir. Basit bir mantık ile Lupus ile Karl'ın arasının çok iyi olmadığı bu on beş yıllık süreç ile varsayılabilir. Çünkü mezarın tekrar Ferrieres'e aktarılması Kral Karl'ın iki dudağı arasından çıkacak bir izne bağlıdır. Ama Karl bu izni on beş yıl boyunca vermemiştir. Lupus'un bu mücadelesi öylesine ileri gitmiştir ki bir mektubunda bir ay boyunca her gün Kral Karl'ın meclisine katıldığını yazmaktadır. Dönem çerçevesinde Kral Karl ile bağlantısı -olan ve mezarın geri kazanılmasını sağlayabilecek herkese mektup yazmıştır. Öyle ki bu mezarı takıntı haline getirdiği dahi söylenebilir. Mezarı almayı on beş yıllık bir sürecin ardından başarınca Lupus'un mutluluğu mektuplarına da yansımıştır. Öyle ki mektuplarında Aziz Iudocus Manastırı'nın rahibi unvanını kullanmıştır. Bir başka arkadaşına yazdığı mektupta ondan istediği yirmiye yakın kitabı "Bunları en yakın kuryelerin ile bana, en sonunda bize geri dönen Aziz Iudocus'un mezarına yolla." cümlesini kurarak ister. (Dümmler ve Perels, 1925: 62; Regenos, 1966: 105-106.) Aziz Iudocus'un mezarının geri kazanılması Lupus için hayatındaki en büyük başarılarından biridir. Lupus'un da böyle düşünüyor olması muhtemel olacak ki mezarı geri aldıktan sonra mektuplarında dini ve günlük konuşmalar yoğunluk oluşturmaya başlamıştır. (Davy, 2005; Delmulle, 2019: 333-354; Nelson, 1992: 121; Nelson, 2009: 236-237; Sobreira, 2019.)

4.1.5 Viking Saldırıları ve İç Savaş

Lupus'un hayatının olgunluk yılları Karolenj iç savaşına denk gelmiştir. Karolenj dünyasını bir kaosa sürükleyen iç savaş 829 yılında başlayarak 843 yılına kadar aralıklar ile on dört yıl sürmüştür. İç savaş sürecine paralel Vikinglerin saldırılarının başlaması ve artması durumu yaşanmıştır. Bu bağlamda askeri görevleri, Viking saldırıları ve Karolenj iç savaşı temelinde mektuplar incelenmiştir. Bu dönemde Viking saldırıları yaşanan iç savaş nedeniyle dikkate alınmamıştır. Bunun örneklerini Lupus'un mektuplarında da görmekteyiz. Ağustos 850 yılına kadar yazdığı ya da aldığı mektuplarda Vikinglerden bahis geçmemektedir. İç savaş yıllarında hiç bahsin geçmemesi Vikinglerin önemsenmediği ve kuzeyli adamların bu sayede güç kazandığı tezini güçlendirmektedir. (Çiçek, 2019.) 850'li yıllardan başlamak üzere Lupus mektuplarında Vikinglerden daha sık bahsetmeye başlamıştır. Viking etkisini "Barbarların İstilas" terimini kullanarak açıklamaktadır. (Dümmler ve Perels, 1925: 96-97; Regenos, 1966: 124-126.) Lupus'un ifadesi iç savaşın Viking saldırıları ile bağlantısını gözler önüne sermektedir. Ufak gruplar halinde iç savaş esnasında başlayan Viking saldırıları on dört yıla yayılan iç savaş süreci içerisinde önemsenmemiştir.

Bu durum gerek yıllıklarda ve gerek Lupus'un mektuplarında görülmektedir. İç savaşın ardından artık ciddi bir nitelik ve nicelik artışı yaşayan Viking saldırılarının tehdit olarak görülmeye başlandığı söylenebilir. Viking etkisinin dönemsel saldırılar olmanın ötesine geçerek bir istila halini aldığını, dönem kaynaklarının yanı sıra Lupus da desteklemektedir. (Çiçek, 2019; Dümmler ve Perels, 1925: 96-97; Regenos, 1966: 124-126.)

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Lupus hayatı boyunca kendini geliştirmeye çalışmış entelektüel bir insan olarak öne çıkmaktadır. Okumak, öğrenmek ve yeni şeyler keşfetmek hayatta en çok zevk aldığı alışkanlıklardır. Okumak ve eserler toplayarak kütüphanesini büyütmek için yazdığı birçok mektup mevcuttur. Bazı özel ilgi alanları olduğu da mektuplarından anlaşılmaktadır: Gramer ve Retorik. Filolojik merakını mektuplaştığı kişilerle girdiği tartışmalarla beslemeye çalışmaktadır. Ayrıca Gramer ve retorik için konusunda aldığı dersler aracılığıyla kendini geliştirmeye çalışmaktadır. Bu yüzden Cicero'ya özel bir ilgisi de bulunmaktadır. Zira hem kitaplarını bulmaya çalışmakta hem de sık sık Cicero'dan alıntılar yapmaktadır. Bu karakteri çevresindeki insanların takdirini toplamıştır. Öyleki kaleme alınan eserleri editörlük dahi yapmıştır. Mektupları incelendiğinde entelektüel açıdan renkli bir kişiliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Lupus'un mektupları yalnızca entelektüel yanını yansıtan bir kaynak değildir. Özellikle Karolenj İmparatorluğu'nda ruhban sınıfının askeri görevlerinin neler olduğunun ve Lupus gibi ilme öncelik veren birisinin bu görevleri nasıl algıladığının bir göstergesidir. Din adamları artık Frank ordusunun içine uyum sağlamış durumdadır. Zira Lupus, yalnızca bir ilim adamı değildir. 830'ların sonunda itibaren Ferrieres manastırının başrahibi olmuştur. Bu göreviyle birlikte bağlı bulunduğu Kral Karl'a asker sağlaması ve gerektiğinde bu askerleri yönetmesi gerekmektedir. Lupus'un bu görevi Büyük Karl döneminde oluşturulan Din adamı-ordu işbirliğinin geldiği son yapıyı göstermektedir. Zamanında yalnızca misyonerlik görevi ile orduya giren din adamlarının zaman içinde bir kumandana evrildiğini görebiliyoruz. Hatta komutan vasıfları ve sefer süresince belli bir süre boyunca hizmet etmelerini gerektiren kurallar vardır. Lupus'un mektuplarında görülen bu ordu yapısı ilerleyen yüzyıllarda "Feodal Toplum" olarak nitelenecek vassal-senyör ilişkisinin de ilk örneklerindendir. Bu görevi sayesinde Karolenj iç savaşı esnasındaki tarafların birbirine karşı bakış açıları hakkında detaylı bilgi sahibi olunmaktadır. Özellikle elçi olarak barış görüşmelerinde bulunması savaşın gidişatının mektuplarına yansımıştır. Bu süreç içerisinde Lupus'un mektuplarında Vikinglerden hiç bahsetmemesi de Frankia'nın kıyıları talan edilirken iç savaşın Karolenj İmparatorluğu'nun çöküşüne yaptığı etkinin de göstergesidir. Son yıllarında birkaç mektubunda dillendirilse dahi Vikinglere mektuplarında önem atfedilmemesi bahsedilmeyen konularında dönem Frankiasını anlamakta kullanılabileceğinin açıklamasıdır.

Din adamı kimliği Lupus'un mektuplarının farklı bir yapısıdır. Ferrieres Manastırının başrahipliğini sürdürmesi ve Hincmarus ile bağlantısı Lupus'un önde gelen dini tartışmalarda fikir suna biri olmasını sağlamıştır. Özellikle Godescalcus'a karşı Hincmarus'un önderlik ettiği kader tartışmasının içinde bulunması ve hatta buna dair bir eser kaleme alması Lupus'un önemini gözler önüne sermektedir. Bu tartışma IX. yüzyıl Frankiası'nın dini yapısının anlaşılması açısından ayrı bir öneme sahiptir. Nitekim Lupus'un dini mektupları bununla sınırlı değildir. Aziz Iudocus'un kalıntılarının Ferrieres Manastırına kazandırılması konusundaki çabası da mektuplarda yer etmiştir. Bu mektuplar da Ortaçağ Avrupası'nda hali hazırda bilgi sahibi olunan Azizlerin kalıntıların dini yerleşkeler için taşıdığı önemin bir başka örneğidir.

Karolenj İmparatorluğu'nun zirve yıllarında doğan Lupus'un son yılları bu devletin çöküşünü ve paramparça oluşunu izlemekle geçmiştir. Kendisinin Batı Frankia Kralı Karl'a olan sadakati nedeniyle bu durumdan memnun bir şekilde bu dünyadan göçtüğü mektuplarında görülmektedir. Lupus'u, "Karolenj Rönesansı" adı verilen dönemin ikinci nesil temsilcisi olarak değerlendirebiliriz. Sahip olduğu bilgi aşığı karakter nedeniyle günümüz tarihçileri tarafından hümanist bir insanın ilk izlerini ortaya koyduğu söylenen Lupus, birçok farklı açıdan mektupları ile Karolenj dünyasını ve kendisini yansıtır. Öncelikle Lupus'u öğrenmeye aç bir insan olarak nitelendirmek gereklidir. Her ne kadar ilim çalışmalarının kendinden önceki döneme kıyasla zirve yaptığı bir yüzyılda yaşasa da mektuplar Lupus'un alışlagelmişin dışında bir öğrenme açlığına sahip olduğunu göstermektedir. Kendi kütüphanesini oluşturması konusundaki tüm hayatına yayılan bir çabası olduğu ve bunu yapmak için yeri geldiğinde ufak yalanlara dahi başvurduğu görülmektedir. Tek derdi kitapları da değildir. Gramer ve retorik diğer birer tutkusudur.

Latinceyi bir filolog gibi hareket ederek yalnızca öğrenmemekte ve nasıl, ne şartlar altında, nelerden etkilenecek ve neden gibi soruları sorarak araştırmacı bir zihniyetle incelemektedir. Karakteri, hedefleri, alışkanlıkları ve hayat görüşüyle Lupus döneminin şahsına münhasır ilim insanlarından biridir.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarı, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The author of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the author).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).

KAYNAKÇA

- Airlie, S. (2020). *Making and Unmaking the Carolingians: 751-888*. Londra: Bloomsbury Academic.
- Augustinus, (1865). Liber de Praedestinatione Sanctorum. Ed. Jacques-Paul Migne. *Patrologia Latina*, XLIV. 959-992.
- Augustine, S. (2001). *Four Anti-Pelagian Writings: On Nature and Grace, On the Proceedings of Pelagius, On the Predestination of the Saints, On the Gift of Perseverance*. Ed. John Arthur Maurant & William J. Collinge. The Catholic University of America Press.
- Beeson, C. H. (1948). "Lupus of Ferrières and Hadoard," *Classical Philology*. Vol. 43. No. 3, 190-191.
- Bischoff, B. (2007). *Manuscripts and Libraries in the Age of Charlemagne*, Çev. Michael Gorman, Cambridge: Cambridge University Press.
- Bjork, R. E. Ed. (2010.). *The Oxford Dictionary of the Middle Ages 3*, Oxford: Oxford University Press.
- Bolton, D. K. (1977). The Study of the Consolation of Philosophy in Anglo-Saxon England. *Archives d'histoire doctrinale et littéraire du Moyen Age*, Vol. 44, 33-78.
- Cappuyns, D. M. (1929). Note Sur Le Problème de la Vision Béatifique Au IX E S. *Recherches de théologie ancienne et médiévale*. Vol. 1, 98-107.
- Çiçek, A. (2019). *Frankia'da Kaos: Vikingler ve Karolenj Devleti'nin Çöküş Süreci (829-870)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi.
- Cicero's Topica. (2007). Çev. Tobias Reinhardt. Oxford: Oxford University Press.
- Contreni, J. J. (2014). "Learning for God: Education in the Carolingian Age," *The Journal of Medieval Latin*. Vol. 24, 89-129.
- Costambeys, M. ve Innes, M. ve Mclean, S. (2011). *The Carolingian World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Davy, G. (2005). Les Enjeux Du Conseil Dans Les Écrits De Loup De Ferrières (805-862): Non est consilium contra dominum. *Revue Française d'Histoire des Idées Politiques*. No. 21, 49-71.
- Delmulle, J. (2019). Note à propos de la Disquisitio de Mabillon sur les florilèges augustiniens de Bède et de Florus. *Augustiniana*, 69 (2), 333-354.
- Dolan, M. (2017). *Astronomical Knowledge Transmission Through Illustrated Aratea Manuscripts*. Springer.
- Domach, Z. M. (2024). Recycled Wisdom- Maxims and Meaning Making in Late Antique and Medieval Christianity, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Columbia Üniversitesi.
- Duckett, E. S., (1988). *Carolingian Portraits: A Study in the Ninth Century*, University of Michigan Press.
- Dümmeler. E. ve Ernst P., Ed. (1925). Lupi Abbatis Ferrariensis Epistolae. *Epistolae Carolini Aevi Tomus IV*, Berlin: Weidmannos. Çev. *The Letters of Lupus of Ferrieres*, (1966). Çev. Graydon W. Regenos, Martinus Nijhoff Publishers (Brill).
- Einhard, (1966). *Life of Charlemagne*, Çev. Samuel Epes Turner, Ann Arbor Paperbacks-University Of Michigan Press.

- Einhard, (2024). *Şarlman Avrupa'nın Büyük Hükümdarı Vita Karoli Magni*, Çev. Özlem Genç, İstanbul: Kronik.
- Farmer, D.H. (1992). *Oxford Dictionary of Saints*, Oxford: Oxford University Press.
- Garipey, Jr., R. J. (1968). "Lupus of Ferrières: Carolingian Scribe and Text Critic," *Mediaeval Studies* 30. 90-105
- Genç, Ö. (2013). *Birleşik Avrupa'nın mimarı Şarlman ve Karolenj Rönesansı*, Lotus: İstanbul, 2013.
- Genç, Ö. (2012). *Charlemagne ve Karolenj Rönesansı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.
- Gillis, M. B. (2017). *Heresy and Dissent in the Carolingian Empire the Case of Gottschalk of Orbais*. Oxford: Oxford University Press.
- Gumerlock, F. X. (2007). "Gottschalk of Orbais: A Medieval Predestinarian", *Kerux*, 22:3, 17-34.
- Heikkinen, S. (2014). "Copy-Paste Metrics? Lupus of Ferrières on Boethius", *Arctos: Acta Philologica Fennica*, 48, 165-183.
- Holder-Egger, O.Ed. (1887). *Vita, Wigberti Abbatis Frideslariensis*. MGH SS XV. Hannover: Hahn.
- Jackson, S.I M. (1914). "Servatus Lupus, a Humanist of the Ninth Century", *Papers of the American Society of Church History*, Volume 4, 21-38.
- Krusch, B. Ed, (1896). *Vita Maximini episcopi Trevirensis*, MGH SS Ser. Mer, III. Hannover: Hahn.
- Laistner, M. L. W. (1924). "The Revival of Greek in Western Europe in the Carolingian Age", *History*, Vol. 9. No. 35, 177- 187.
- Lupus Ferrariensis, (1852). *De tribus quaestionibus*. Ed. Jacques-Paul Migne, Patrologia Latina, CXIX, 619-646.
- Lynch, J. (2014). *The Medieval Church: A Brief History*. Routledge.
- Manitius, M. (1893). "Lupus von Ferrières, ein Humanist des 9. Jahrhunderts," *Rheinisches Museum für Philologie. Neue Folge*, Bd. 48. s. 313-320.
- Marshall, P. K. (1979a). The "Epistulae" of Servatus Lupus, Abbot of Ferrières. Some Textual Notes. *Revue bénédictine* 89. s. 183-187.
- Marshall, P.K. (1979b). The Learning of Servatus Lupus. Some additions. *Mediaeval Studies* 41, s. 514-523.
- McKitterick, R. (2005) *The Carolingian Renaissance of Culture and Learning*, J. Story. içinde *Charlemagne Empire and Society*, (s. 151-166) Manchester & New York: Manchester University Press,
- Moesch, S. (2019) *Augustine and the Art of Ruling in the Carolingian Imperial Period_ Political Discourse in Alcuin of York and Hincmar of Rheims*, Londra & New York: Routledge.
- Murray, A. C., Ed. (1998). *After Rome's Fall Narrators and Sources of Early Medieval History*, Toronto & Buffalo & Londra: University of Toronto Press.
- Nineham, D. E. (1989). "Gottschalk of Orbais: Reactionary or Precursor of the Reformation?," *The Journal of Ecclesiastical History*. Vol. 40, Issue 1, s. 1-18.
- Nusbaum, D. C. (1977). *Lupus of Ferrières Scholar, Humanist, Monk*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Fordham University.
- Passalacqua, M. (1996). Lupo di Ferrieres, Gerberto di Aurillac e il De oratore. *Materiali e discussioni per l'analisi dei testi classici*. No. 36, s. 225- 228.
- Pellegrin, É. (1957). Les Manuscrits de Loup de Ferrières A propos du ms. Orléans 162 (139) corrigé de sa main. *Bibliothèque de l'École des chartes*. Vol. 115, s. 5-31.
- Pertz, G. H. & Waitz, G.Ed. (1905.). *Einhardi Vita Karoli Magni*, MGH, Hannover & Leipzig: Hahn.
- Pieniędzy, A. (2023). *Fraternal Bonds in the Early Middle Ages*. Çev. Anna Kijak. Leeds: Arc Humanities Press.
- Rand, E. K. (1926). *On the History of the De Vita Caesarum of Suetonius in the Early Middle Ages*. Harvard Studies in Classical Philology, Vol. 37, s. 1-48.
- Sobreira, V. (2019). La pénurie comme instrument dans les conflits fonciers: Loup de Ferrières et la celle de Saint-Josse (840-852). *Mélanges de l'École française de Rome- Moyen Âge*, s. 131-1,
- Stafford, P.Ed. (2009). *A Companion To The Early Middle Ages-Britain and Ireland c.500-1100*, Wiley-Blackwell.

- Steckel, S. (2011). *Kulturen des Lehrens im Früh- und Hochmittelalter Autorität, Wissenskonzepte und Netzwerke von Gelehrten*. Köln & Viyana: Verlag.
- Thompson, J. C. (2014). *The role of Lupus of Ferrières in the ninth-century predestination controversy*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, The University of Chicago.
- Tranquillus, G. S. (2019). *On İki Caesar'ın Yaşamı*. Çev. Gül Özaktürk, Ü. ve Fafo Telatar, Doğu Batı Yayınları.
- Trompf, G. W. (1973). The Concept of the Carolingian Renaissance. *Journal of the History of Ideas*, Vol. 34, No. 1, 3-26.
- Zuntz, G. (1951). Die Subscriptionen der Syra Harclensis. *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*. Vol. 101, s. 174-196.